

LR Seimo Biudžeto ir finansų komitetui

2023 07 31
NSMOT 10/23

DĖL MOKESTINIŲ PASIŪLYMŲ PAKETO

Pajamų nelygybė Lietuvoje daug metų išlieka vienu didžiausių iššūkių šalyje ir yra viena aukščiausių Europos Sąjungoje. 2021 m. Lietuvos pajamų pasiskirstymo koeficiento dydį S80/20 lenkė tik Latvija ir Bulgarija. Eurostat duomenimis, 20 proc. aukščiausias pajamas gaunančiųjų gyventojų pajamų lygis yra 6,39 karto didesnis už 20 proc. mažiausias pajamas gaunančiųjų asmenų pajamų lygį, tuo tarpu ES vidurkis – 4,74 karto (2022 m.).

Atkreiptinas dėmesys, kad Eurostat duomenimis Lietuva socialinės apsaugos sričiai skiria trečdaliu mažiau lėšų negu ES vidurkis - 2020 m. Lietuva skyrė 19,5 proc. nuo BVP, kai ES vidurkis buvo 31,7 proc.

Jau ne vienerius metus EK, EBPO, Pasaulio bankas, JT Tarptautinių Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių komitetas teikia pastabas Lietuvos mokesčių sistemai. Tarptautinės organizacijos (pvz. [EK \(2020\)](#); [JT \(2023\)](#)) akcentuoja, kad dabartinė Lietuvos mokesčių sistema yra nepakankamai veiksminga mažinant skurdą, socialinę atskirtį ir pajamų nelygybę. Turime komplikuoatą regresinę sistemą, kuri yra socialiai neteisinga, skatina pajamų nelygybę, yra pilna nepagrįstų lengvatų ir išimčių. Mokesčių reforma yra būtina Lietuvai, ne tik laikantis tarptautinių įsipareigojimų, bet ir siekiant ydingus mokesčių sistemos principus pertvarkyti į teisingesnius. Būtina didinti viešojo sektoriaus finansavimą, o tuo pačiu mažinti pajamų nelygybę. Siekiant socialinio teisingumo ir pajamų nelygybės mažinimo, būtina mažinti mokestinį arbitražą Lietuvos mokesčių sistemoje, vienodinti skirtingų pajamų rūšių apmokestinimą remiantis pajamų dydžiais, o ne veiklos rūšimis, ir plėsti socialines garantijas gyventojams.

Atsižvelgiant į tai, Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas (toliau - NSMOT) palaiko reformos kryptį, siekiant socialiai teisingesnės mokesčių sistemos Lietuvoje:

1. Atsižvelgiant į didelę pajamų nelygybę ir siekiant teisingumo principo mokesčių sistemoje, palaikome gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) tarifų vienodinimą ir individualios veiklos apmokestinimo priartinimą prie pajamų iš darbo santykių apmokestinimo. Šiuo metu galiojanti tvarka skatina mokestinį arbitražą ir prisideda prie pajamų nelygybės gilinimo. Pavyzdžiui, šiuo metu pagal darbo sutartį 30 000 Eur uždirbantys asmenys sumoka 6 000 Eur GPM, tuo tarpu uždirbantys tą pačią sumą pagal individualios veiklos pažymą sumoka 1 190 Eur GPM. Taip pat svarbu ir didėjančios socialinės garantijos asmenims dirbantiems pagal individualią veiklą.
2. Palaikome visų rūšių pajamų apjungimą, į pajamų apmokestinimą įtraukiant pajamas, kurios iki šiol nebuvo apmokestinamos papildomai, t.y. individualią veiklą, dividendų pajamas, taip pat tos su darbo santykiais susijusios arba turto pardavimo bei nuomos pajamos, kurios, vertinamos atskirai, nesiekė pajamų ribos, nuo kurios taikomas progresinis apmokestinimas.
3. Pritariame siekti ilgalaikėje perspektyvoje neapmokestinamą pajamų dydį (NPD) didinti iki minimalios mėnesinės algos (MMA). Europos Komisija nuolat akcentuoja Lietuvai

būtinybę mažinti mokesčių našta mažas pajamas gaunantiems asmenims. Sumažinus mokestinę našta, būtina atsižvelgti į tai, kad valstybė neteks dalies pajamų, kurios yra svarbios viešųjų paslaugų finansavimui, ypač mažiausias pajamas gaunantiems asmenims - sveikatos, švietimo ir socialinių paslaugų. Todėl svarbu ieškoti kitų šių paslaugų finansavimo šaltinių.

Rekomendacijų Lietuvai kontekste, nepalaikome:

1. Mokesčių reformos projektas numato GPM tarifo sumažinimą nuo 32 proc. iki 25 proc. gaunantiems didesnes nei 60 VDU pajamas, o gaunantiems didesnes nei 180 VDU pajamas - GPM tarifo sumažinimą iki 27 proc. NSMOT kelia susirūpinimą šio siūlymo tinkamumu tarptautinių organizacijų pastabų Lietuvai kontekste. Esant šiuo metu galiojančioms Sodros luboms pajamoms nuo 60 VDU, bendra mokestinė našta šios pajamų grupės asmenims mažės. Laikantis socialinio teisingumo principų, raginame nekeisti šiuo metu esamo progresinio tarifo aukštų pajamų apmokestinimu, tačiau taikyti vienodą progresinį tarifą visoms pajamoms nepriklausomai nuo jų rūšies ar veiklos formos. Papildomai, siūlome apsvarstyti [EBPO](#) siūlymą įvesti papildomą laiptelį pajamoms, kurios nesiekia 60 VDU: pavyzdžiui, 24%, 26% arba 28% pajamoms nuo 24 iki 60 VDU.

Priimant sprendimus dėl mokestinės sistemos pakeitimų, būtina įvertinti siūlomos mokesčių reformos suderinamumą su valstybės strateginiais tikslais bei Lietuvos tarptautiniais įsipareigojimais. Nacionalinio pažangos plano 2 strateginis tikslas numato "Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį", pagal kurią Lietuva įsipareigojo sumažinti skurdo rizikos lygį iki 14 proc. 2030 metais (2025 m. - iki 17 proc.). Pajamų pasiskirstymo koeficientą Lietuva įsipareigojo sumažinti iki 5,7 kartų 2025 m., o 2030 m. iki 5,0 kartų. Laiku nesiėmus tvarių ir svarių sprendimų nebus pasiekti šie valstybės įsipareigojimai. Nemažiau svarbu yra įvertinti, ar reformoje yra pakankamai atsižvelgiama į tarptautinių organizacijų rekomendacijas Lietuvai dėl mokesčių sistemos. Mokesčių reforma yra būtina Lietuvai, todėl raginame imtis ryžtingų žingsnių.

Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo valdybos pirmininkė Kristina Čiginskienė

Kontaktai:
Rimgailė Baltutė
tel. nr.: +37062389005, el. p.: rimgailė@smtinklas.lt
Agata Gluchovska
tel.nr.: +37061529523, el. p.: agata@smtinklas.lt